

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора,
завідувача кафедри ортопедичної стоматології Тернопільського
національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

Гасюка Петра Анатолійовича

на дисертаційну роботу **Ясінського Миколи Миколайовича**
«Клініко-експериментальне обґрунтування удосконалених методів
лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів частковими знімними
протезами»,

представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду ВДНЗ України
“Буковинський державний медичний університет” МОЗ України з правом
прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття
ступеня доктора філософії з галузі знань
«Охорона здоров'я» за спеціальністю «Стоматологія»

Актуальність теми. Питанню вивчення потреби населення України в стоматологічній ортопедичній допомозі приділяється достатня увага. Масштабні профілактичні заходи, вдосконалення відомих методів і підходів до лікування, на жаль, суттєво не зменшили відсоток пацієнтів, які мають дефекти зубів і зубних рядів. Як свідчать дані наукової літератури кількість таких пацієнтів від загальної чисельності населення України складає 70-95%.

Причому варто зазначити, що проблема часткової втрати зубів на сьогодні розглядається не стільки як естетична вада, а як комплексне ушкодження організму, що суттєво впливає на якість життя пацієнтів. Потреба населення в знімному протезуванні за даними низки авторів, які досліджували дану проблему достатньо висока і прямопропорційна віковим групам пацієнтів.

Варто зазначити, що в клініці знімного протезування великого значення надають слизовій оболонці протезного ложа і прилеглих до нього тканин, оскільки відбувається безпосередній контакт із базисом знімного протеза, що подразнює її. Слизова оболонка протезного ложа та навколишньої частини ротової порожнини, перебуваючи в аномальних умовах, відокремлена від зволоження слиною, піддається постійному навантаженню, тиску і механічному подразненню протезом, злущуванням епітелієм та залишками їжі.

На сьогодні існує чимало даних присвячених вивченню стану слизової оболонки протезного ложа і буккального епітелію на фоні використання часткових знімних пластинкових протезів, проте, відсутні дані про лікування та профілактику інфекційно-запальних процесів на слизовій оболонці протезного ложа шляхом розробки та введення в практику нових рішень для підвищення термінів адаптації.

Таким чином, залишається актуальним питання пошуку методик підвищення ефективності ортопедичного лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів шляхом обґрунтування вибору конструкційних елементів часткового

знімного протезу, що обґрунтовує актуальність роботи, мети й поставлених завдань.

Отже, все вище зазначене свідчить про те що, автором дисертації поставлені актуальні питання сучасної стоматологічної науки, які потребують свого вирішення. У зв'язку з цим робота є актуальною, оскільки дасть змогу підвищити ефективність та прогностичну оцінку ортопедичного лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів шляхом розробки удосконаленої конструкції часткового знімного протеза, що в принципі і спонукало автора до детального вивчення даного питання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційної роботи входить до НДР кафедри ортопедичної стоматології ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет” “Мультидисциплінарний підхід до діагностики, лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань зі збереженням регенеративних властивостей тканин і відновлення протетичних властивостей анатомічних структур у мешканців Північної Буковини” (номер державної реєстрації 0116U002929). Автор є співвиконавцем зазначеної науково-дослідної роботи.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації.

Дисертація Ясінського М. М. є закінченою науково-дослідною роботою, виконаною на сучасному методичному рівні та достатньому клінічному матеріалі.

Автором проведено глибокий патентно-інформаційний та науковий пошук і детально проаналізована література за останні десятиліття. Наукові положення, що сформульовані в дисертаційній роботі, є науково обґрунтованими та ґрунтовані на поглибленому аналізі даних сучасної літератури, отриманих результатах власних досліджень та їх обговоренні.

Відповідно до мети та поставлених завдань, автор провів клініко-лабораторне обґрунтування підвищення ефективності протезування пацієнтів з частковими дефектами зубних рядів шляхом вибору конструкційних елементів удосконаленої конструкції часткового знімного протезу.

В процесі дослідження дисертантом застосовані методи (клінічні, мікробіологічні, рентгенографічні та статистичні), що відповідають поставленій меті та завданням.

В рамках роботи автором було проведено ретроспективний аналіз медичної документації 573 запротезованих осіб для вивчення скарг та ускладнень при протезуванні частковими знімними пластинковими протезами, запротезовано 150 пацієнтів, клінічно обстежено, а також анкетовано 270 пацієнтів.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що внаслідок проведених досліджень розробленої автором удосконаленої конструкції часткового знімного пластинкового протезу з можливістю введення лікарського засобу до протезного ложа на основі клінічних показників та за допомогою пародонтальних індексів доведено переваги вищезгаданого протезу для лікування та профілактики інфекційно-запальних процесів на слизовій оболонці протезного ложа, що

безумовно сприяє швидшій адаптації даної категорії пацієнтів до часткових знімних протезів.

Автором вперше проведено оцінку особливостей локального імунітету в процесі реабілітаційних заходів після протезування частковими знімними протезами у пацієнтів із дефектами зубних рядів.

На підставі цього, комплексно доведено позитивну динаміку клінічних змін досліджуваних показників у пацієнтів, запротезованих удосконаленим частковим знімним пластинковим протезом, що дає можливість запобігти виникненню ймовірних ускладнень у віддалені терміни.

Практичне значення отриманих результатів. Автором вперше запропоновано та впроваджено в клінічну практику спосіб виготовлення та використання удосконаленого знімного пластинкового протезу для лікування та профілактики інфекційно-запальних процесів на слизовій оболонці протезного ложа, який має значний ряд переваг в порівнянні з класичною методикою виготовлення часткового знімного пластинкового протезу.

Безумовно цікавим для практичної стоматології є його конструкційна особливість, яка базується у можливості насичення внутрішньої камери лікарським засобом та відповідно його пролонгованої дії на слизову оболонку ротової порожнини запротезованого пацієнта.

Таким чином, результати дисертаційної роботи дозволили автору запропонувати абсолютно нові підходи до вдосконалення лікування ортопедичних пацієнтів з частковою втратою зубів, котрі базувалися на позитивній динаміці клінічних і лабораторних показників стану слизової оболонки протезного ложа. Це забезпечить якісне індивідуальне лікування з відповідним скороченням термінів адаптації до часткових знімних протезів.

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження.

Визначені автором величини лабораторних показників загального аналізу крові та мікробіологічних показників можуть бути використані для вибору тактики та оцінки ефективності лікувально-профілактичних заходів для реабілітації пацієнтів на фоні протезних стоматитів, саме тому результати дисертаційного дослідження мають теоретичне та практичне значення, а отже можуть бути використанні як в навчальному процесі, так і в практичній діяльності лікаря-стоматолога ортопеда.

На сьогодні, результати кваліфікаційної наукової праці впроваджені в лікувальній роботі та навчальному процесі в лікувальній роботі та навчальному процесі на кафедрі стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика (м. Київ); кафедрі ортопедичної стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика (м. Київ); кафедрі ортопедичної стоматології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького, про що засвідчують відповідні акти впровадження.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Основні результати і наукові положення повністю відображені у статтях наукових журналів, а також на виступах та тезах науково-практичних конференцій.

За матеріалами дисертації опубліковано 17 друкована праця, 4 статті – у наукових фахових виданнях України відповідно до переліку наукових фахових видань України, 1 з яких – у виданні, індексованому у науково-метричній базі Web of Science Core Collection, 12 тез доповідей у матеріалах конгресів та науково-практичних конференцій, а також отримано деклараційний патент України на корисну модель.

Структура та зміст дисертації.

Дисертацію викладено на 210 сторінках комп'ютерного тексту українською мовою. Робота складається з анотацій, переліку умовних скорочень, вступу, огляду літератури, опису матеріалів і методів дослідження, 4-х розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів, висновків, практичних рекомендацій та списку використаних джерел.

Список використаних джерел містить 347 найменувань, з яких 157 – кирилицею та 190 – латиницею.

В **анотації** українською та англійською мовами репрезентовані найбільш вагомні результати дослідження із акцентом на науковій новизні, а також наведений список публікацій за темою дисертаційної роботи.

У **вступі**, який висвітлений на 8 сторінках, доведена актуальність теми дисертації, поставлені мета і завдання дослідження, висвітлені наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, показано впровадження їх у навчально-педагогічний процес у вищих навчальних закладах, а також у закладах практичної охорони здоров'я, приведений особистий внесок здобувача, зазначена апробація результатів дисертації та відображення їх у наукових публікаціях.

Розділ 1 «Огляд літератури» викладений на 25 сторінках, написаний літературною мовою з критичним підходом, носить аналітичний характер та відображає сучасне бачення автором проблематичних питань стосовно особливостей лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів частковими знімними протезами. Відповідно до поставлених завдань дослідження, огляд літератури складається з 4 підрозділів, у яких автор проводить аналітичний аналіз ролі адаптаційних реакцій слизової оболонки протезного ложа до часткових знімних протезів у пацієнтів з дефектами зубних рядів; аналізу факторів, які безпосередньо впливають на адаптацію до часткових знімних протезів; аспектів розвитку протезних стоматитів і відповідно оцінці ефективності часткових знімних протезів.

В кінці огляду дисертант аналізує дані літератури та обґрунтовує доцільність розв'язання поставлених завдань особистого дослідження, вказуючи на проблему адаптаційних механізмів при лікуванні різними конструкціями знімних протезів, прогнозування і попередження розвитку патологічних процесів на слизовій оболонці протезного ложа у осіб вищезгаданого контингенту.

Зауваження – технічні та редакційні огріхи, які мають місце в розділі не впливають на цінність огляду, а всебічний практичний аналіз літератури обґрунтовує необхідність виконання даної дисертаційної роботи.

В розділі 2 «Матеріал і методи дослідження», який викладений на 13 сторінках і включає 4 підрозділи (загальної характеристики обстежених осіб; клінічних методів дослідження; дизайну дослідження, а також варіаційно-статистичних методів дослідження), автором наведена ретельна характеристика поетапної програми, матеріалу та проведений опис методологічних підходів, які застосовувались в процесі досліджень.

Для вирішення поставлених завдань дослідження автор використав значний арсенал різноманітних методів, які на його думку є коректними та достатніми, а отримані результати характеризуються належним рівнем валідності, достовірності та узгодженості.

Зауваження до даного розділу відсутні.

Розділ 3 «Особливості конструкції і методика виготовлення удосконаленого часткового знімного протезу» як і впливає з назви присвячений висвітленню конструкційних особливостей та клініко-лабораторних етапів виготовлення розробленого тимчасового знімного протеза шляхом виготовлення в ньому поліпропіленової камери, наділеної властивістю імовірного вмісту широкого спектру лікарських засобів, на який дисертантом у співавторстві отримано деклараційний патент України на корисну модель.

Результати розділу вдало проілюстровані 12-ма рисунками з демонстрацією конструкційних аспектів виготовлення вищезгаданого протеза та його застосуванням в клініці ортопедичної стоматології у пацієнта з розлитим протезним стоматитом.

В цьому розділі дисертаційного дослідження автор переконливо доводить, що в ході застосування тимчасового знімного протеза шляхом виготовлення в конструкції поліпропіленової камери, наділеної властивістю імовірного вмісту широкого спектру лікарських засобів, дає можливість забезпечити пришвидшення термінів адаптації, профілактики та лікування ускладнень у пацієнтів з частковими знімними пластинковими протезами, а саме інфекційно-запальних процесів протезного ложа та слизової оболонки порожнини рота.

Основні наукові положення даного розділу оприлюднені в збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції та деклараційному патенті України на корисну модель.

В цілому, розділ викладений послідовно з наукової точки зору, із логічним заключенням, легко читається **без зауважень.**

Розділ 4 носить назву **«Вплив часткових знімних протезів на мікробіоту слизової оболонки протезного ложа»** містить 31 сторінки, де автор використавши мікробіологічний метод дослідження, висвітлює результати вивчення таксономічного складу і популяційного рівня мікробіоти слизової оболонки тканин протезного ложа, проводячи порівняльний аналіз впливу

запропонованої конструкції часткового знімного протеза з іншими знімними протезами.

Виклад матеріалу є доказовим, підтверджений 12-ма таблицями з цифровими даними, резюме та трьома аргументованими висновками в кінці даного розділу.

Мотивуючись цифровими даними цього підрозділу автор акцентує увагу на тому, що використання удосконалених часткових знімних протезів за популяційним рівнем, мікроекологічними показниками екосистеми «макроорганізм-мікробом» мукозної мікробіоти протезного ложа вигідно відрізняється як від часткових знімних пластинкових протезів так і від бюгельних протезів, що беззаперечно дозволило автору рекомендувати розроблений протез для використання в клініці ортопедичної стоматології.

Результати досліджень даного розділу знайшли своє відображення у 5 тезах науково-практичних конференцій та 1 науковій статті у вітчизняних фаховому журналі, котрий входить до переліку міжнародної наукометричної бази Web of Science Core Collection.

Зауваження – для більшої наочності доцільніше було б порівняльну характеристику популяційного рівня і кількісних мікроекологічних показників мікробіоти слизової оболонки протезного ложа у пацієнтів з удосконаленими частковими знімними пластинковими протезами та іншими видами протезів представити у вигляді діаграми.

Розділ 5 «Імуносупресивні властивості мікробіоти ротової порожнини у пацієнтів з використанням запропонованої конструкції часткових знімних протезів», висвітлений на 17 сторінках, в якому автор відобразив аналіз імуносупресивних властивостей мікробіоти порожнини рота обстежуваних пацієнтів, з погляду рівня адаптаційного напруження та клітинної реактивності організму людини.

Одержані дані цього розділу вдало висвітлені 8-ма таблицями з цифровим матеріалом, який повністю базується на фактичних даних, підданий статистичному аналізу, що забезпечує достовірність отриманих результатів.

Автор вдало підсумовує даний розділ, констатує те, що відокремлені ним в даному розділі збудники (*S. aureus*, *S. pyogenes*, *S. anginosus*, *B. catarrhalis*, *E. coli*, *K. pneumoniae* та дріжджоподібні гриби роду *Candida*), які мають фактори патогенності та вірулентності, проявляють імуносупресивну активність на фактори неспецифічної протиінфекційної резистентності – антилізоцимну та антикомплементарну активність, рівень якої залежить від таксону та активності системи комплементу.

Зауваження цього розділу не суттєві.

В розділі 6 «Клінічні особливості та перебігу адаптації пацієнтів з дефектами зубних рядів запротезованих удосконалених частковими знімними протезами», автор відобразив аналіз ефективності застосування запропонованого ним удосконаленого тимчасового часткового знімного протезу, розділивши досліджуваних пацієнтів з частковою вторинною адентією на 3 групи:

за типами дефектів зубних рядів за Кеннеді, типом саливації, наявністю захворювань пародонта, станом гігієни порожнини рота та висвітливши цифровий матеріал відповідно в трьох таблицях та рисунку у вигляді діаграми.

Обсяг досліджень достатній для того, щоб зробити фундаментальні та логічні висновки. Наведена інформація статистично опрацьована з високим рівнем достовірності.

Розділ, як і належить, закінчується невеликим резюме, де автор підкреслює, що наведені в розділі факти обґрунтовують перевагу запропонованої конструкції над звичайними частковими знімними пластинковими протезами. А саме: дослідження стану гігієни порожнини рота за допомогою індекса Фьодорова-Володкіної, Грін-Вермільйона та об'єктивних відчуттів пацієнтів показали, що пролонгована дія лікарського засобу знизила наявність зубних відкладень; дослідження типу саливації вказало на те що, гіпосаливація, яка характерна для користувачів знімних протезів проявляється тільки в п'ятій частині від усіх запропорованих удосконаленим частковим знімним протезом.

Автор наголошує на тому, що структурні зміни зі сторони слизової оболонки порожнини рота, котрі виникають внаслідок парникового ефекту під тілом протеза та через підвищену теплопровідність протеза, а саме розрихлення слизової оболонки також вказують на перевагу запропонованого часткового знімного протезу.

Результати досліджень даного розділу знайшли своє відображення у 1 науковій статті у фаховому журналі, який рекомендований ДАК МОН України та у 2 тезах науково-практичних конференцій.

Зауваження – в розділі зустрічаються поодинокі технічні огріхи.

Розділ «Аналіз та обговорення отриманих результатів» викладений на 10 сторінках, де автор проводить співставлення одержаних в роботі результатів дослідження із вже відомими нормативними показниками.

У даному розділі проявляється уміння дисертанта аналізувати одержаний фактичний матеріал, робити узагальнення та співставляти результати отриманих власних досліджень із літературними джерелами.

Автор стисло підсумовує основні здобутки дисертаційної роботи та наочно резюмує наукову і практичну значимість дисертації, яка на думку автора полягає у підвищенні ефективності ортопедичного лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів шляхом обґрунтування удосконаленого часткового знімного протезу.

Останній, на думку здобувача, може служити основою при лікуванні часткової вторинної адентії, а шляхи якими доводили корисність конструкції можуть служити основою для подальшої розробки нових методів діагностики, профілактики та лікування порушень адаптаційних процесів.

Саме тому, розділ висвітлює теоретичну та практичну значимість одержаних результатів, особливо для практичної стоматології.

Зауважень до розділу не виникло.

Висновки в кількості 5 повністю відповідають поставленим завданням та спрямовані на виконання мети даної роботи.

Практичні рекомендації в кількості 3 мають практичну спрямованість.

Слід зазначити, що висновки дослідження та практичні рекомендації повністю ґрунтуються на отриманих в роботі результатах, вони повною мірою аргументовані та переконливі.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. У роботі не було ідентифіковано ознак чи наслідків цілеспрямованих маніпуляцій з алфавітом, зміни чи заміни літер, прихованого тексту тощо.

Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспіранта, текст дисертації є оригінальним. Виявлені за допомогою програми Unischekr текстові співпадіння (цитування) мають відповідні посилання на першоджерела, внесені до списку. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату.

Робота визнається самостійною та може бути допущеною до захисту.

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення.

Суттєвих зауважень щодо оформлення та змісту дисертації немає. Дисертаційна робота написана грамотною літературною мовою, достатньо повно ілюстрована. Текст роботи послідовний та логічний.

Отже, подана до офіційного захисту дисертаційна робота виконана й оформлена на високому науково-методичному рівні з дотриманням усіх вимог і безумовно заслуговує на позитивну оцінку.

В плані дискусії хотілося б отримати відповіді на наступні запитання:

1. Чи враховувались Вами дані анамнезу щодо попереднього користування протезами, що впливає на склад мікрофлори та її резистентності до хімічних речовин?
2. Враховуючи високий рівень практичного значення Вашої роботи щодо впровадження запропонованого Вами використання тимчасового знімного пластинкового протезу для профілактики та лікування інфекційно-запальних процесів протезного ложа, які на Вашу думку шляхи впровадження даних результатів для широкого використання в стоматологічних закладах, що практикують?
3. Чому конструкційні елементи запропонованого Вами тимчасового знімного пластинкового протезу виготовлені саме з поліметилсалоксану?
4. Які на Вашу думку можуть бути віддалені результати користування удосконаленими частковими знімними протезами?

Висновок

Дисертаційна робота Ясінського Миколи Миколайовича «Клініко-експериментальне обґрунтування удосконалених методів лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів частковими знімними протезами», представлена на

здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Стоматологія», є самостійною завершеною науковою працею, в якій представлено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуального науково-практичного завдання сучасної стоматології, що полягає у підвищенні ефективності ортопедичного лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів шляхом обґрунтування удосконаленого часткового знімного протезу.

За своєю актуальністю, метою і завданням дослідження, достовірністю та обґрунтованістю отриманих результатів, висновків і практичному значенню дисертація Ясінського М. М. на тему «Клініко-експериментальне обґрунтування удосконалених методів лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів частковими знімними протезами» відповідає вимогам п. 10, 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. за № 167, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Стоматологія».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри ортопедичної
стоматології Тернопільського
національного медичного університету
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України
доктор медичних наук, професор

П. А. Гасюк

Підпис _____
завіряю _____
ректора з кадрових питань
Тернопільського національного
медичного університету

04.12.2020